
KRÓNIKA

RÖVIDFILMFESZTIVAL '80. Már évek óta úgy tartjuk, hogy a tavaszi belgrádi rövidfilmfesztivál sokkal jelentősebb produkciókat dob felszínre, mint a játékfilmek országos szemléje, a pulai fesztivál. Most mintha változott volna a helyzet, hiszen a tavaly augusztusban megrendezett játékfilmfesztivál húsz-egynéhány produkciója közül mintegy 8—10-et rendkívül pozitívan értékelt a szakkritika, viszont a március derekán megrendezett belgrádi fesztiválról vajmi kevés jót olvashattunk. Ládi István, a *Magyar Szó* filmkritikusa szerint a szemlét tulajdonképpen a produkció mindössze 6—8 százalékát kitevő rajzfilmek mentették meg a teljes bukástól. A dokumentum- és kisjátékfilmek ugyanis tematikai sokoldalúságuk ellenére is nagyon szerény színvonalon voltak. A kritikus szerint a kreativitás hiánya nemcsak a kifejezési eszközökben mutatkozott meg, hanem a mondanivalóban is. De nemcsak a kritikusoknak volt lesújtó a véleményük, hanem magának a zsűrinek is, amely jelentésében is kénytelen volt megállapítani, miszerint „a dokumentumfilm-fesztivál időszerű és társadalmilag elkötelezett alkotások nélkül zajlott le”. A nagyobb figyelmet érdemelt rajzfilmtermésről napilapunk kritikusa a következőket állapította meg: „Az idén a mérlegen súlyosabbnak bizonyultak a rajzfilmek. Otletekben, gondolatokban, alkotói hozzáállásban jóval felülmúlják a dokumentumfilmeket. Méltóképpen bizonyítják, hogy a rajzfilm határai korlátlanok. Joško Marušić *Halaszem* című műve nemcsak mondaniva-

lójának különböző asszociációkra ösztönző sokrétűségével, hanem grafikai következettségével és animációjával is eredményesen kapcsolódik a legújabb törekvésekbe, amelyek ugyanolyan távol állnak a Disney-konceptiótól, mint az egykori zágrábi iskola redukált animációjától. Filmjében minden vonal, minden részlet állandó mozgásban van, de mindig az egészszel összhangban. Darko Marković *A kéz* című filmjében viszont a karikatúra eszközeivel és közvetlenségével fejezi ki a társadalmi mondanivalót a segítő kézről. Zoran Jovanović *Eppur si muove* című műve nagyon időszerű politikai szatíra. A nagyhatalmi törekvéseket, a világ felosztásának a kísérletét a békés együttélés elvének a szemszögéből gúnyolja ki, szintén a karikatúra eszközeivel.” A figyelmet érdemlő produkciók sorába tartozott még Zlatko Gilić és Bob Gotfrey filozofikus filmje, az *Alombaba*, Petar Gligorovszki *UFO*, Nikola Majdak *Az utolsó napsugár* valamint Aleksandar Marks és Vladimir Jurtiša *Hogyan vett Anna kenyeret* című rajzfilmje. Az egyhetes rendezvény majd száz dokumentum- és rövidfilmje közül Nikša Jovičević *Miér?* valamint a fesztivál díját elnyerő Petar Lalović *Hangyák* című filmje emelkedett értékében a többi fölé. A belgrádi fesztiválon már több ízben díjazott Visek Károly újvidéki rendező *Győzni fogunk* című filmje is a jobbakközött volt de ebben a filmben a zsűri figyelmét elsősorban Dušan Ninkov operatőri munkája vonta

magára, s végül ő is kapta a fesztiváli felvételekért járó elismerését.

A fesztivál harmadik műfaji kategóriájában, a kisjátékfilmek között is csak mutatóban voltak jelentősebb filmek, mint a vizuális szépséggel bíró *Annák* (Živko Nikolić munkája), továbbá Nikola Stojanović irodalmi jellegű, jól megszerkesztett filmje, *A tett* és Franček Rudolf időszerű ironikus alkotása, a *Munkaritmus*.

TÁJÉKOZÓDÁS AFRIKA KULTÚRÁJÁRÓL. Ezzel a címmel tartottak március végén Belgrádban, majd április első napjaiban Zágrábban is ismeretterjesztő előadásokat 19 afrikai ország művelődésügyi dolgozói, írói és rendezői. Azzal a céllal elsősorban, hogy a nagyközönség számára bemutassák Afrika legjelentősebb kulturális értékeit. Legtöbb szó mindinkább feljövő könyvkiadásukról esett, lévén, hogy az afrikai államok önmegismerésük és másokkal való megismertetésük szempontjából a könyvkiadást elsődleges feladatuknak tekintik. Céljuk, hogy minél teljesebben bemutassák történelmüket, sajátos irodalmi formáikat és műfajukat, amelyek természetesen koronként és tájegységként is, a sok azonos vonás mellett, számos eltéréstől tanúskodnak. Minderről persze még Európában is homályosak az ismeretek, s mint mondták, sokszor csak addig terjednek, hogy az afrikai irodalomban létezik egy Senghor. Afrikában mindinkább sikerül felszámolni a Nyugat diktálta gondolkodásmódot és a rájuk kényszerített szokásokat, s ez elsősorban az irodalomban mutatkozik meg, de mindinkább érezni más művészeti ágakban is. A film terén például a szenegáli vagy a kenyai rendezők fátylahordók Afrika területén. Nagy jelentőségűnek számít az egész fekete kontinensen a népi ihletésű művészet

begyűjtése és feltérképezése, nemkülönben néprajzuk prezentálása.

A belgrádi tájékozódási napokon megegyezés született többek között arról, hogy a sorrendben 25. belgrádi könyvvásáron külön helyet kapnak az Afrikából érkező könyvek és a belgrádi Nemzeti Könyvtár szakmai továbbképzésen látja vendégül több fejlődő afrikai ország könyvtársait. A Műértékek Konzervátorainak Egyesülete is felajánlotta segítségét afrikai kollégáiknak.

TANKÖNYVKIADÓNK ÚJ KÖNYVEI. Az újvidéki Tankönyvkiadó Intézet az elmúlt hónapokban több új, nyilván nemcsak az iskolás gyerekek kötelező olvasmányaként hasznos és jelentős könyvet jelentett meg. Olyan antológiák, válogatások, fordítások vagy éppen eredeti munkák, ezek, amelyek egy-egy korszak vagy író legjelentősebb munkáit tartalmazzák, tehát mindazt, amit már az általános iskolai oktatás is tervehett mint maradandó értéket.

Bori Imre állította össze a *Csillagok minden színben* című antológiát, amelyben a jugoszláviai magyar irodalom tizennyolc, a tantervben is szereplő jelentős képviselője kapott helyet. „Mindegyik szövegünk — írja utószavában a válogató — a hazai, a vajdasági, a jugoszláviai életről szól, de mindegyik más szemszögből megfigyelt képét tükrözi. „S valóban, a jugoszláviai magyar írók tájélménye, életérzése s nem utolsósorban e vidék viharos történelme tárul elének a *Csillagok minden színben* című kötetet olvasva, bizonyítva a válogató tételét, miszerint sok közös vonásból s az egyes írókat és költőket jellemző sajátosságok összességéből alakul ki a jugoszláviai magyar irodalom mai képe. A kötetben Szirmai Károly, Sinkó Ervin, Majtényi Mihály, Gál László, Debreczeni József, Herceg János, La-

ták István, Thurzó Lajos, Ács Károly, Pap József, Fehér Ferenc, Németh István, Major Nándor, Tolnai Ottó, Fehér Kálmán, Domonkos István, Gion Nándor és Brasnyó István munkái szerepelnek.

Az imént említett gyűjteményt bevezető Szirmai Károly külön kötetben is megjelent, *Az éjszakák motorosai* címmel, Tomán László válogatásában és utószavával. Húsz-egynéhány valóban jellegzetes Szirmai-novellát tartalmaz a könyv. A válogató Szirmai több mint negyvenéves fróni pályáját járja végig, és csak a művésze szempontjából fontosnak tartott novellákat ragadja ki.

Kakukkfű a címe annak a kötetnek, amely a mai magyar novellairodalomból közöl válogatást, a *Tükrös tavasz* pedig a mai lírát mutatja be a tanulóknak és más olvasóknak. Az előbbiben (Horváth Mátyás válogatása) többek között Veres Péter, Tamási Áron, Déry Tibor, Sütő András, Sánta Ferenc, Szakonyi Károly elbeszélései, novellái kaptak helyet, míg a versantológia (válogató Vajda József) századunk magyar líráját mutatja meg, számba véve a legjelentősebb jugoszláviai magyar költők műveit is.

Ugyancsak a Házi Olvasmányok sorozatban jelent meg Jung Károly sajtó alá rendezésében, Ivo Andrić a gyermekvilágból írt elbeszéléseinek gyűjteménye, a *Harcban a világgal*.

Utószavában olvashatjuk: „A gyermekek világát megidéző Andrić-elbeszélések voltaképpen figyelmeztetésül állnak a felnőttek előtt, akik meg sem kísérlik, hogy bepillantsanak a gyermeki lélekbe éppen akkor, amikor arra a kicsi embereknek a legnagyobb szükségük lenne a magány pillanataiban, amikor a gyermek számára úgy tűnik, hogy »a külvilág tele van értelmetlen gyötrellemmel.«” E sorozat legújabb könyve Déry Tibor *Niki* című elbeszélését tartalmazza.

Végül időzzünk egy-két mondat erejéig Ágoston Mihálynak a *Mai magyar írás* című könyvének, amely — mint alcímében olvashatjuk — helyesírási kézikönyv az általános iskolai nevelés és oktatás felső osztályai és az egységes középfokú nevelés és oktatás számára. Ismert nyelvészünk a 11—17 éves tanulóknak szánta könyvét, azoknak, akik a magyar helyesírási rendszerével párhuzamosan a jugoszláviai sajátos ortográfiai kérdésekkel is megismerkedhetnek, miután alapot kaptak a magyar írásból, s mielőtt még az anyanyelv intenzív tanulását abbahagyták. Mivel általános nyelvművelő jellegű iskolai kiadványunk nincs, tágabb értelemben vett nyelvhelyességi célja is van a könyvnek: figyelmeztetni a helyes köznyelvi kiejtésre és helyenként megmutatni a magyaros szóhasználatot is.